

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Irodalmi mű jogosulatlan felhasználása

Ügyszám: SZJSZT-28/08.

A megkereső Bíróság által feltett kérdés:

1. A felperes által kifogásolt beszélgetés megjelentetésével összefüggésben a felperest milyen összegű szerzői jogi díj illetné meg?

A szakvélemény elkészítéséhez összefoglalt rövid tényállás:

A felperes 1990. március 14. én a P. Irodalmi Múzeummal kötött szóbeli megállapodás alapján „Emlékezések Hajnóczy Péterre” témájú interjú sorozatot készített.

A N. Tankönyvkiadó 1995-ben megjelentette az Emberhalász Könyvek sorozat keretében a felperes „Beszélgetések Hajnóczy Péterről” című könyvét. E könyvnek a 155-165. oldalain jelentette meg a Nagy Gáspárral folytatott beszélgetést.

Az alperes Szegeden a Tiszatáj Könyvek sorozatban megjelentetett Nagy Gáspár: Szavak a rengetegből címmel egy kiadványt, amelynek egyik írása „Beszélgetés Hajnóczy Péterrel” címet viseli, alcímeként feltüntetve, hogy válasz „Szerdahelyi Zoltán kérdéseire,„. A kiadvány forrásaként a Tiszatáj 1991/5. számát jelöli meg.

A felperes álláspontja szerint az alperes úgy jelentette meg az említett írást, hogy a megjelentetéséhez hozzájárulását nem kérte, ezzel szerzői jogát súlyosan megsértette.

A felperes keresetében többek között szerzői jogdíj megfizetésére is kérte kötelezni az alperest. E vonatkozásban 80.000.- Ft elmaradt alkotói díj, illetőleg 320.000.- Ft felhasználási jogdíj megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Felperes az Élet és Irodalommal kötött megállapodását csatolta, melyben a felperesnek Petri Györggyel folytatott beszélgetésével kapcsolatban összesen 30.000.- Ft (6.000.- Ft alkotói és 24.000.- Ft felhasználói) díj megfizetésében állapodtak meg.

Az alperes a követelt díj mértékét vitatta, a Tiszatáj által kiadott mű vonatkozásában úgy nyilatkozott, hogy Nagy Gáspár részére összesen 345.000.- Ft-t fizetett meg, így felperesi igény eltúlzott.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1.

A Szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj) a szerzőt megillető vagyoni jogok általános szabályaként deklarálja, hogy a szerzőt a mű felhasználására adott engedély fejében díjazás (jogdíj) illeti meg.

A díj mértékének meghatározására, a törvény az arányosság elvét vezette be. Az Sztj 16. § (4) bekezdésében foglaltak értelmében - amennyiben a felek ettől eltérően nem állapodnak meg - a díjnak a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel arányosnak kell lennie.

A szabályban egyrészt kifejezésre jut, hogy a szerzői mű hasznosítása visszerthes ügylet, másrészt az arányosság elvének bevezetése utal arra, hogy a szerzői felhasználási szerződésekben is érvényesül a szolgáltatás ellenszolgáltatás elve.

Az 1999-ben hatályba lépő új Sztj. - egyidejűleg helyezte hatályon kívül az egyes felhasználási módokra vonatkozó miniszteri rendeleteket, amelyek addig kötelezően alkalmazandó jogdíjmértékeket írtak elő - elsősorban a felhasználási szerződést kötő felek szabad belátására bízva a jogdíj mértékének meghatározását.

A jogdíjak arányossági elvére vonatkozó szabálynak, nem a 90-es években egyébként már alkalmazott bevétel arányos ún. roalty típusú szerződések általánossá tétele volt a célja, sokkal inkább annak a gyakorlatban is megmutatkozó kívánalomnak törvényi szintű megfogalmazása, hogy adott esetben a szerző is részesedhessen a felhasználásból származó magasabb bevételből.

A törvény alább idézett indoklása jól mutatja, hogy a szerző nem vesztheti el jogdíj iránti igényét, pusztán mert a felhasználás eredménye kedvezőtlenebb módon alakul, vagy esetleg veszteséges.

„A törvény általános érvénnyel, elvi éllel rögzíti a szerző arányos díjazás iránti igényét. A felhasználási engedély fejében járó díjazásnak a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia. A felhasználáshoz kapcsolódó bevétel fogalma szélesebb, mint a felhasználásból származó bevételé, kiterjed pl. a felhasználáshoz kapott szponzori vagy egyéb támogatásra is. A díjazásnak a bevétellel való arányba állítása azt is kifejezi, hogy a felhasználás veszteségessége nem emészti el a szerző díjazás iránti igényét.” (Complex Jogtár- Indokolás-1999.évi LXXVI. törvény)

A 90-es évek bírósági gyakorlata is egyértelmű abban a tekintetben, hogy amennyiben a kiadói szerződésekben a felek szándéka a közös kockázatviselésére utal, úgy ennek a szerződésből kifejezetten ki kell derülnie, mi több a szerző még ilyen szándék esetében sem maradhat díjazás nélkül, kifejezett joglemondás hiányában (BH. 1993/227, BH. 1992/755, BH.1992/633)

A szerzői jogdíj mértékét főszabály szerint a felek szabadon határozzák meg, a díj mértékének utólagos, a felhasználás megtörténtét követő meghatározásánál kiindulási alap lehetne a felhasználásból származó bevétel nagysága is. A fentiekben kifejtettek értelmében, azonban az arányosság elve sem nyújthat minden esetben, így a perbeli esetben sem feltétlen segítséget.

Az eljáró tanács véleménye szerint ezért felperest megillető szerzői jogdíj összegének megállapításához összehasonlítási alapként a kiadói gyakorlatban 2008-ban általában alkalmazott szerzői díjak szolgálhatnak.

Az eljáró tanács ismeretei szerint ez gyűjteményes művek esetében 100.000 Ft-tól, 180.000 Ft-ig terjedhet szerzői ívenként.

(Egy szerzői ív az 40.000 „n”, azaz leütés, ez 32 gépelt kis oldal. A nyomdai és a gépelt oldal között nincsen egyértelmű összefüggés, nyomdai termékekből a szerzői íveket a leütések megszámlálásával kell megállapítani).

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a szerzői jogdíjnak alkotói és felhasználási díjra bontása a társadalombiztosítási szabályok miatt szükséges, a szerzői mű elkészítése ellenében járó díj meghatározott összeghatár felett járulékalapot képez. A perbeli esetben, már meglévő mű felhasználására került sor, ezért a szerzőt értelemszerűen a mű hasznosítása fejében járó

vagyoni jog ellenértékeként illeti meg a díj.

Az eljáró tanács elfogadhatónak tartja az alkotói és felhasználói díj peranyagban fellelhető 20-80%-os megosztási arányát, ennek alapján az előzőekben meghatározott szerzői ív 80%-a, azaz ívenként 80.000 Ft és 144.000 Ft közötti jogdíj lehet a számítás alapja.

Az eljáró tanács megjegyzi továbbá, hogy a megjelölt jogdíjtartományon belül a jogdíj meghatározását általában befolyásolja a mű piaci lehetőségeinek mérlegelése.

Budapest, 2009. február 4.

Dr. Debreczenyi Ferenc
a tanács elnöke

Dr. Koltay Krisztina
a tanács előadó tagja

Bucsi Szabó Zsolt
a tanács szavazó tagja